

ПРО АКТУАЛЬНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВО-МАТЕРІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

За сучасних умов розвитку будь-яка правова, соціальна, демократична держава всіляко намагається забезпечити належний рівень функціонування та розвитку місцевого самоврядування. У цьому контексті важливим є питання стану фінансової та матеріальної основи місцевого самоврядування, що, у свою чергу, зачіпає інтереси населення відповідної країни і території. Дослідження питань формування та використання матеріальної й фінансової основи місцевого самоврядування, забезпечення цих процесів належним правовим регулюванням завжди є актуальним для нашої держави, особливо зважаючи на процес децентралізації влади.

На сьогодні в Україні відсутні комплексні наукові дослідження матеріально-фінансової основи місцевого самоврядування. Примітно, що часткове висвітлення цього питання є у вітчизняних роботах, які присвячені фінансовому, конституційному та муніципальному праву; спеціальні фінансово-правові дослідження з цього питання залишаються вкрай обмеженими. Вказані обставини та недостатній стан наукової розробки обумовлює актуальність та своєчасність дисертації.

Протягом декількох останніх років в Україні питання необхідності створення умов для розвитку та зміцнення матеріально-фінансової основи місцевого самоврядування, а також підвищення рівня їх фінансової самостійності відображаються у різного роду програмах, концепціях, стратегіях тощо. Варто згадати, наприклад, такі: Концепція реформування місцевих бюджетів (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 травня 2007 р. № 308), Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2015 року (затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 21 липня 2006 р. № 1001), Стратегія реформування податкової системи (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2009 р. № 1612-р), Стратегія модернізації системи управління державними фінансами (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2007 р. № 888-р.), Концепція Загальнодержавної цільової програми передачі гуртожитків у власність територіальних громад на 2010-2014 роки (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 січня 2010 р. № 83-р).

Нині основними проблемами, що заважають повноцінному функціонуванню інституту місцевого самоврядування, є: 1) фінансово-економічна несамоцінність територіальних громад; 2) надмірна концентрація владних повноважень у центральних та місцевих органах виконавчої влади, обмеженість повноважень і ресурсів органів місцевого самоврядування у частині забезпечення діяльності територіальних громад;

3) недостатня правова урегульованість механізму економіко-фінансового забезпечення діяльності територіальних громад; 4) низький рівень взаємодії органів місцевого самоврядування та контролю за їх діяльністю з боку територіальних громад. На цьому наголошується також у Державій стратегії регіонального розвитку на період до 2015 р., затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 21 липня 2006 р. № 1001.

Для розв'язання зазначених проблем пропонується внести зміни до законодавства, що регулює процеси місцевого самоврядування у частині чіткого розмежування повноважень між місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування (він повинен здійснюватися виходячи з принципу субсидіарності) і їх фінансово-економічного забезпечення. На жаль, у Стратегії не формулюються конкретні зміни – лише загальними фразами викладаються пропозиції. Така проблема є характерною для бюджетно-фінансового законодавства України. Замість того, аби писати такі узагальнення, у подібного роду стратегічних документах слід вказувати конкретні напрямки дій та можливі (бажані) шляхи для їх реалізації.

По-третє, вже давно назріла проблема правового урегулювання питання управління коштами комунальних підприємств. Останні взагалі є великою “білою плямою” у цивільному та господарському законодавстві, як і сама комунальна власність. Хоча загальне питання об'єктів права комунальної власності і знаходять своє певне вирішення у працях вчених-цивілістів (наприклад, у роботах О. Дзери, Я. Шевченко, Л. Музики, О. Первомайського), а ось щодо окремих об'єктів (а доходи місцевих бюджетів та деякі інші місцеві фінанси, власне, і є такими об'єктами), які потребують комплексного розгляду при поєднанні їх публічно- і приватно-правової природи, то тут залишається більше запитань, ніж відповідей.

Острович, С.Е. Про актуальність дослідження фінансово-матеріальних проблем місцевого самоврядування [Текст] / С.Е. Острович // Актуальні проблеми правового регулювання фінансово-кредитних відносин в умовах кризи: практика правозастосування і шляхи її вдосконалення : зб. тез доповідей за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (4-5 червня 2010 р., м. Суми). - Суми: УАБС НБУ, 2010. - С. 187-189.